

Politik Bilim

Taşeron ve Taşeronluk...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

**Son zamanlarda aklıma takılan iki sözcük var. Kullanıyorum da...
Acaba yerinde mi kullanıyorum; işe sözlüklerden başlamakta yarar var...**

'Taşeron' Fransızcadan dilimize giren bir sözcük (aslı "*tâcheron*")... Tam ne anlama geldiğini öğrenmek için **Meydan-Larousse Büyük Lûgat ve Ansiklopedi**'ye ('**Grand Larousse Encyclopédique**, 1960'ın 1973'te yayımlanan Türkçe baskısı) baktım. Anlamı şu: "*Tek başına ya da bir iki işçiyle birlikte çok defa götürü olarak ve genellikle bir başka büyük müteahhitten iş alarak çalışan küçük müteahhit.*" Fransızcada '*tâche*' ("*birine yükletilen veya birinin yüklendiği iş, görev*") demekmiş. (TDK, **Fransızca-Türkçe Sözlük**, 1962.)

"*Tek başına ya da bir iki işçiyle ...çalışan*" ifadesine takıldığım için, zamanla anlamında bir değişiklik olmuş mu diye, bir de **Grand Dictionnaire Encyclopédique Larousse**, 1982-85'in 1992'de **Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi** adıyla yayımlanan Türkçe baskısına baktım. Bu ifadeye bir değişiklik yok.

TDK'ye (<http://tdkterim.gov.tr/bts/>) göreyse dilimizde bu sözcüğün anlamı: "*Büyük bir işin bir bölümünü yaptırmayı, asıl müteahhitten kendi üzerine alan ikinci müteahhit.*" TDK '*müteahhit*' için '*yüklenici*'; '*yüklenici*' için de "*Başkası için yapı ve ticaretle ilgili bir işi yapmayı üstüne alan kimse, müteahhit, üstenci.*" karşılığını vermiş. Püsküllüoğlu'nun sözlüğüne de (**Arkadaş Türkçe Sözlük**, 2000) göz attım; taşeronun orada verilen anlamı da şu: "*Büyük bir işi yapmayı üstlenen bir üstenciden iş alan, işin herhangi bir bölümünü onun hesabına yapan ikinci, küçük üstenci.*"

Demek ki biz, birisine '*taşeron*' dediğimizde, yüklendiği işi 'tek başına ya da bir iki işçiyle yapıp yapmadığına' bakmıyoruz. Baktığımız, büyük müteahhit adına iş yapıp yapmadığı... Kaldı ki, TDK'nin '*yüklenici*' tanımında koyduğu "*yapı ve ticaretle ilgili bir iş*" yapması kaydını da bir yana bırakmışız; sanayide olsun hizmet sektöründe olsun, bir işletmedeki işlerin tümünü ya da bir bölümünü üstlenen yüklenicilere de *taşeron* demeye başlamışız. Hangi sektörde olursa olsun taşeronun işlevini de '*taşeronluk*' sözcüğüyle anlatıyoruz.

Bugün, örneğin sanayi sektöründe, üretim işinin tamamını ya da çok büyük bölümünü taşeronlar eliyle yürüten yüzlerce orta ya da büyük ölçekli işletme var. İşçilerinin neredeyse tamamı; mühendisler dâhil, çalıştırdıkları teknik elemanların da önemli bölümü taşeronla bağlı olan sanayi işletmesi çok...

Taşeronluğun bu denli yaygınlaşması elbette sebepsiz değil. Taşeronluk, işletme sahibine büyük bir esneklik kazandırıyor. Ücrette, çalışma saatlerinin artırılabilmesinde, fazla mesai ödemelerinde, sosyal yardımlarda, izne çıkarmada, işler daraldığında işçi sayısını azaltmada ya da bir süre için işleri tatil etmede taşeronluğun işletme sahiplerine sağladığı imkânlar saymakla bitmez. İşçileri sendikasılaştırmanın, özellikle kriz zamanlarında, herhangi bir tazminat ödemeksizin, "*taş bitti amele paydos*" diyebilmenin; işler açılınca, taşeronla haber salıp anında aynı işçileri fabrikada toplayabilmenin rahatlığını başka ne sağlayabilir ki!

Doğrusu, işlevi bu olan taşeronluğun toplum katında pek de itibarlı bir iş olmaması gerekir. Ama, dayandığı yasal tabanı, ortaya çıkan oldu bittiye uyarlama hazırlığında olanların yönettiği, işsizliğin cahillik ve tevekkülle birlikte kol gezdiği bir ülkede, taşeronluğun toplum tabanının kabullendiği bir kurum olduğu da yadsınmaz.

Taşeronluk, son zamanlarda yalnızca iş hayatıyla da sınırlı kalmadı. **Büyük** patron ABD'nin **Büyük** Ortadoğu Projesi kapsamındaki işlerinin **büyük** bir bölümünün **taşeronluğunu** üstlenmiş görünen bir Türkiye var şimdi... Toplum ya bunu da kabûllenirse! Aklıma bir tekerleme geliyor: Bindik bir alâmete gidiyoruz kıyâmete...

CBT. 28 Eylül 2012